

BELARUS ÜLKE RAPORU

MİNSK TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

İçindekiler:

- 1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları**
- 2. Pazarın Özellikleri**
- 3. Önemli Sektörler**
- 4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Diğer Bilgiler**
- 5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler**

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları

Genel Bilgiler

Belarus Cumhuriyeti, ekonomisinde kamu ağırlığı %80 seviyelerinde olan, büyük ölçekli üretim yapan devlet/kamu üretim tesisleri ekonomisinin belkemiğini oluşturan, özelleştirme faaliyetleri çok düşük miktarda gerçekleştirilen bir yapıya sahiptir. Sovyetler Birliği döneminden miras alınan kamu işletmelerinin üretimdeki ağırlığı fazladır. Ülkedeki büyük işletmelerin tamamına yakını devlete aittir. Belarus'ta, herkes için iş, gıda, konut, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik sosyal politika uygulanmakta olup, dar ve orta gelirli kesim için belirli bir yaşam standardı sağlanmaktadır. Devlet, ekonomik önceliklerin planlanması ve uygulanmasında mutlak kontrole sahiptir. Devlet Başkanı tarafından da mevcut kamu ağırlıklı ekonomik yapının korunacağı mütemadiyen ifade edilmektedir. Aynı zamanda, belli alanlardaki devlet kontrolü ile birlikte piyasa ekonomisi modelini de kararlı bir şekilde yürütmektedir. Mevcut özel sektör firmaları çoğunlukla iç ve dış ticaret ile hizmetler sektöründe faaliyet gösteren küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Perakendeci firmalar belirli oranda yerli üretim mallar bulundurmaya yükümlüdür.

Belarus'un 2022 yılında 38,36 milyar dolar olan ihracatının 2023 yılında 40,16 milyar dolara; 38,46 milyar dolar olan ithalatının da 43,25 milyar dolara yükseldiğini; dolayısıyla 2022 yılında 77 milyar dolar olan dış ticaret hacminin 2023 yılında 84 milyar dolar seviyesine yükseldiği görülmektedir.

Belarus'un hem ihracatında hem de ithalatında Bağımsız Devletler Topluluğunun payının 2022 yılında %68 seviyesinde gerçekleştiği; 2023 yılında ihracatındaki payı yine %68 seviyesinde iken ithalatındaki payının % 56'ya düştüğünü görmekteyiz. Bu da yaptırımlar sonrası BDT ülkeleri haricindeki ülkelerle ticari ilişkileri geliştirmek üzere yoğun çaba harcayan Belarus'un bu alanda ilerleme kaydettiğinin bir göstergesidir. Ülkenin daha çok Rusya başta olmak üzere BDT ülkeleri ile olan işbirliği Çin, Orta Doğu, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri gibi ülkelerle genişletilmektedir.

Türkiye'nin Belarus'a ihracatında yüksek ağırlığa sahip ürünler arasında; tekstil iplikleri, kumaşlar, genel sanayi makine-makine ekipmanları, elektrikli makine ve cihazlar, otomotiv yedek parça, giyim eşyası ve giysi aksesuarları, plastikler ve mamulleri başta gelmektedir.

Türkiye'nin Belarus'tan ithalatını gerçekleştirdiği başlıca ürünler arasında ise; ağaç ve ahşap eşya, demir-çelik, ketenden dokunmuş mensucat, gübreler, organik kimyasal ürünler, (karboksamid imin gruplu bileşikler, kuaterneramoniyum tuzları) ve tekstil lifleri bulunmaktadır.

En çok ihracat yaptığımız ülke sıralamasında Belarus; 2021 yılında 52.; 2022 yılında 45. ve 2023 yılında 37. sırada iken; en çok ithalat yaptığımız ülke sıralamasında; 2021 yılında 72., 2022 yılında 73. ve 2023 yılında 78. sırada yerini almıştır.

Dış Ticaret Mevzuatı

Belarus'ta dış ticaret mevzuatını düzenleme konusundan Dışişleri Bakanlığı sorumludur. Gümrük işlemleri ise Devlet Gümrük Komitesi (<https://www.customs.gov.by/eng/>) tarafından yürütülmektedir.

Belarus, 15 Nisan 1994 tarihinde imzalanan Serbest Ticaret Bölgesi Kurulmasına İlişkin Bağımsız Devletler Topluluğu Anlaşması'na taraftır. Ayrıca, 18 Ekim 2011'de Ermenistan,

Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Rusya, Tacikistan ve Ukrayna ile BDT Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşmasını imzalamıştır.

Daha sonra, 29 Mayıs 2014'te Avrasya Ekonomik Birliği (AEB)'nin temellerini atan Antlaşma Belarus, Kazakistan ve Rusya tarafından imzalanmıştır. Birliğe, Ermenistan'ı dahil eden Antlaşma ise 9 Ekim 2014'te imzalanmıştır. Birlik, 1 Ocak 2015'te resmen kurulmuştur. 12 Ağustos 2015 tarihi itibarıyla Kırgızistan Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olmuştur.

29 Mayıs 2014 tarihli AEB Hakkında Antlaşma'nın 35. Maddesi uyarınca, üçüncü taraflarla serbest ticaret rejimi, Birliğin bu üçüncü tarafla yaptığı uluslararası bir anlaşma temelinde oluşturulmuştur.

AEB tarafından akdedilen serbest ticaret anlaşmaları aşağıdaki gibidir:

- Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti (29 Mayıs 2015).
- Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (17 Mayıs 2018, 25 Ekim 2019) (STA olmamakla birlikte Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşmasıdır.)
- Singapur Cumhuriyeti (1 Ekim 2019)
- Sırbistan Cumhuriyeti (25 Ekim 2019)
- İran İslam Cumhuriyeti (25 Aralık 2023)

Hâlihazırda Serbest Ticaret Anlaşması yapılmasının hazırlık aşamasında olan ülkeler: İsrail, Hindistan, Mısır, Endonezya ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir.

Moğolistan ile de ticaret anlaşması yapılması inceleme aşamasındadır.

Gümrük Vergileri

Üçüncü ülkelerden Belarus'a ithal edilen mallara, 14 Eylül 2021 tarih ve 80 sayılı AEB Konseyi Kararı ile onaylanan Avrasya Ekonomik Birliği Ortak Gümrük Tarifesinin ithalat gümrük vergisi oranları uygulanır.

AEB Gümrük Kanunu çerçevesinde uygulanan gümrük tariflerine ilişkin bilgileri <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx> internet adresinden temin etmek mümkündür.

AEB'nin ana yürütme organı olan Avrasya Ekonomik Komisyonu Konseyinin 05/03/2021 tarihli toplantısında; gelişmekte olan ülkeler listesinde bulunan 103 ülkeden aralarında Türkiye, Çin, Güney Kore, Arjantin ve Brezilya'nın da bulunduğu 75 ülke Genelleşmiş Preferanslar Sistemi (GSP) kapsamında çıkarılmış ve söz konusu uygulama değişikliği 12 Ekim 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla Türk menşeli bazı ürünlerin GSP kapsamında indirimli gümrük vergileri uygulanmak suretiyle ithal edilmesine yönelik uygulama ortadan kalkmıştır.

İç Vergiler ve Oranları

Geçtiğimiz on yılda, Belarus Cumhuriyeti'nin vergi sistemi, vergi mevzuatını düzene sokmayı ve basitleştirmeyi, vergi sisteminin daha yüksek rasyonelliğini, istikrarını ve sürdürülebilirliğini ve ekonomi üzerindeki vergi yükünü azaltmayı amaçlayan önlemlerin getirilmesi yoluyla değiştirilmiştir.

Belarus vergi sistemi 28 vergi ve harçtan oluşmaktadır. Bazı vergi oranları aşağıda gösterilmektedir.

Vergi Türü	Mevcut Durum %
Kurumlar Vergisi Oranı	20.00
Katma Değer Vergisi	20.00
Kişisel Gelir Vergisi Oranı	13.00
Sosyal Güvenlik Oranı	35.00

Belarus Cumhuriyeti'nin vergilendirme sistemi iki kademelidir; vergiler ulusal ve yerel olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Ulusal Vergiler, Harçlar şunları içerir:

Katma Değer Vergisi, Tüketim Vergisi, Gelir Vergisi. Belarus Cumhuriyeti'nde Ofisi Bulunmayan Yabancı Şirketlerin Gelir Vergisi, Kişisel Gelir Vergisi, Emlak Vergisi, Arazi Vergisi, Çevre Vergisi, Doğal Kaynakların Çıkarılması (Çıkarılması) Vergisi, Açık Deniz Ücreti, Damga Ücreti, Konsolosluk Ücreti, Patent Vergileri, Gümrük Vergileri ve Gümrük Harçları, Kişisel Kullanım Mallarına İlişkin Gümrük Ödemeleri, İmha Ücreti, Nakliye Vergisi, Reklam Yerleştirme (Dağıtım) Ücreti. Yerel Vergilere Köpeklere Uygulanan Vergi, Tesis Ücreti ve Hasat Ücreti dahildir.

Belarus'ta ayrıca Özel Vergi Rejimleri mevcut olup, bunlar aşağıda sıralanmaktadır.

Basitleştirilmiş Vergilendirme Sistemi Kapsamında Vergi, Bireysel Girişimciler ve Diğer Bireyler İçin Tek Vergi, Tarım Ürünleri Üreticileri İçin Tek Vergi, Kumar Vergisi, Piyango Faaliyetlerinden Elde Edilen Gelir Vergisi, Çevrimiçi Oyunlardan Elde Edilen Gelir Vergisi, Zanaat Faaliyetleri İçin Ücret, Tarımsal Ekoturizm Ücreti, Serbest Meslek Vergisi.

Belarus şu anda 68 uluslararası çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması uygulamaktadır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Belarus'a ithalatta ve ülkede üretim faaliyetlerinde Devlet Gümrük Komitesi (<https://www.customs.gov.by/en/>) ve Devlet Standardizasyon Komitesi (<https://gosstandart.gov.by/en/>) standartlar, teknik düzenlemeler, akreditasyon, ürün güvenliği, ithalat denetimi ve piyasa gözetimi konularında yetkili kurumlardır. Belarus, henüz DTÖ üyesi olmamakla birlikte, mevzuatı büyük ölçüde uluslararası normlara uyumludur.

Belarus Cumhuriyeti'nin hükümet standartları "STB" kısaltmasını taşır. "GOST" kısaltmasını taşıyan standartlar aynı zamanda BDT bünyesinde faaliyet gösteren Avrasya Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Konseyi tarafından kullanılan hükümet standartları olarak da uygulanmaktadır. Belarus'ta kabul edilen hükümet standartlarının uluslararası standartlarla uyum düzeyi %80'e ulaşmaktadır.

TSE ile Belarus Devlet Standardizasyon Komitesi arasında 04.12.2009 tarihli Mutabakat Zaptı mevcuttur.

Ülkeye ithalatta aranan zorunlu belgeler;

- Alım kontratı (ithalatçı tarafından ibraz edilir) - fatura ve yük listesi - taşıma belgeleri - ithalat lisansı (gerekmesi halinde) - uygunluk sertifikası (GOST B) - menşe belgesi (gerekmesi halinde) - sağlık sertifikasıdır (gerekmesi halinde)

Uygunluk Sertifikası; Gosstandart tarafından akredite edilen birimler tarafından verilmektedir.

Belarus'a ithalatta ürünün niteliğine göre aşağıda kayıtlı belgelerin de talep edilmesi mümkün bulunmaktadır;

- Gospromnadzor Permit: sınai güvenlik normlarına uygunluk belgesi.

- Metrology Certificate: Metroloji normlarına uygunluk belgesi.

- Technical Passport: Teknik özellikleri, kullanım-bakım bilgilerini gösteren belge.

Belarus'a ithalatta sertifikasyon işlemleri ithalat aşamasında yapılmakta olup, sertifika süreci sonuçlanmamış ürünlerin satışı yasaktır.

Belarus, Avrasya Ekonomik Birliği ve bu Birlik bünyesinde teşkil edilen Gümrük Birliği'ne üyedir. Teknik düzenlemeler AEB düzenlemelerine göre yapılmaktadır.

Ürün güvenliği denetimleri ithalat aşamasında ve piyasa denetimi yoluyla yapılmaktadır. İthal edilen ürünlerde ürün güvenliği ve denetimi Belarus Devlet Standardizasyon Komitesi tarafından yapılmaktadır. Belgelendirme parti bazında, yıllık ya da 5 yıllık olarak düzenlenebilmektedir.

Uygunluk Sertifikasına tabi ürünler, gıdadan tekstile, inşaat malzemelerinden oyuncaklara kadar çok geniş bir yelpazede belirlenmiş ve güncellemeye açık bir yapıda tesis edilmiştir. Mevcut uygulamalar teknik engel teşkil etmemekle birlikte sertifikasyon süreci uzun sürebilmektedir.

Belarus'ta helal sertifikası alınması zorunlu değildir. Ancak önemli bir tarım ve gıda ürünleri ihracatçısı olan ülkede firmalar Müslümanların olduğu pazarlara da ihracat yaptıkları için bu sertifikaları genellikle almaktadır.

BelHalal LLC, Belarus Cumhuriyeti topraklarında bulunan ve Cumhuriyetçi Dini Derneği "Belarus Cumhuriyeti Müslüman Dini Derneği"nden uygun yetkiyi alan tek Helal sertifikalandırma kuruluşudur. Belaruslu firmalar ayrıca helal sertifikasını Rusya'daki Müftüler Konseyi'nden veya Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki RACS kurumundan da almaktadır.

2. Pazarın Özellikleri

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Belarus'un fikri mülkiyet mevzuatı, uluslararası standartlar dikkate alınarak Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün yardımıyla hazırlanmıştır.

Belarus'ta fikri mülkiyetin korunması ve yönetimine ilişkin ulusal sistem aşağıdaki organları içerir:

- Devlet Bilim ve Teknoloji Komitesi (<https://www.gknt.gov.by/en/>),

- Ulusal Fikri Mülkiyet Merkezi (<https://www.ncip.by/en/>) (Gerekli belge ve fiyat bilgilerine siteden ulaşmak mümkündür.),
- Devlet kurumlarında, bilimsel ve endüstriyel kuruluşlarda, yükseköğretim kurumlarında fikri mülkiyetin korunmasından ve yönetilmesinden sorumlu bölümler,
- Fikri mülkiyet haklarını korumak için çalışan Yargıtay, İçişleri Bakanlığı, Soruşturma Komitesi ve Devlet Gümrük Komitesinin fikri mülkiyet davalarına ilişkin yargı kurulu,
- Patent vekilleri ve fikri mülkiyet nesnelere ve bunlara ilişkin mülkiyet haklarının değerlendiricileri.

Ana hükümlerin dayanağı aşağıda sıralanmaktadır:

-Medeni Kanun,

-5 Şubat 1993 tarihli Ticari Markalar ve Hizmet Markaları Kanunu,

-13 Nisan 1995 tarihli Bitki Çeşitlerine İlişkin Patent Kanunu,

-7 Aralık 1998 tarihli Entegre Mikroçiplerin Topolojilerinin Yasal Olarak Korunmasına İlişkin Yasa,

-17 Temmuz 2002 tarihli Coğrafi İşaretler Kanunu,

-16 Aralık 2002 tarihli Buluşlara, Faydalı Modellere ve Üretim Öncesi Prototiplere İlişkin Patentlere İlişkin Yasa,

-17 Mayıs 2011 tarihli Telif Hakkı ve İlgili Haklar Kanunu.

Belarus, fikri mülkiyet haklarına ilişkin ikili uluslararası anlaşmaların yanı sıra WIPO, BDT ve AEB'nin çok taraflı uluslararası anlaşmalarına taraftır. Belarus, 1995 yılından bu yana, üyelerinin buluşlarını aynı anda sekiz ülkede korumalarına olanak tanıyan Avrasya Patent Organizasyonu'nun bir üyesidir.

Ulusal fikri mülkiyet sistemini geliştirmeye yönelik temel önlemler, 2012-2020 ulusal fikri mülkiyet stratejisine uygun olarak uygulanmaktadır.

Belarus Cumhuriyeti'nde ulusal, bölgesel ve uluslararası prosedürlere göre korunan kayıtlı sınai mülkiyet haklarının sayısı her yıl artmaktadır. Ocak 2019 itibarıyla Belarus Cumhuriyeti'nde 127.000'den fazla aktif ticari marka bulunmaktadır.

3. Önemli Sektörler

Belarus Üretim Yapısı

Belarus gelişmiş sanayi, hizmet ve tarım sektörlerine sahiptir. Sanayi üretimi gayri safi yurtiçi hasılanın dörtte birini oluşturmaktadır. Ülkenin en gelişmiş sanayi sektörleri arasında mühendislik, petrokimya ve kimya, hafif sanayi, gıda, ağaç işleme, inşaat malzemeleri endüstrileri bulunmaktadır. Petrokimya, potas madenciliği, savunma sanayii, otomotiv ve makine endüstrisi, tarım gibi stratejik sektörlerde karar alma süreçleri en tepeden işletilmektedir.

-*Mühendislik sektörü*, ülkenin ekonomik gelişiminin arkasındaki temel sektör, temel dayanak ve itici güç olup, tüm sanayi kompleksinin omurgası olarak kabul edilir. MTZ traktörleri, BelAZ kaya taşıyıcıları, Amkodor yol yapım ve ormancılık ekipmanları, Gomselmash hasat

makinaları, MAZ kamyon ve otobüsleri, Mogilevliiftmash asansörleri, Horizont, Vityas ve ATLANT tarafından üretilen ev aletleri bu sektördeki en önemli markalardır.

-Belarus petrokimya ve kimya endüstrisinin en önemli ürünleri potasyumlu, azotlu, fosforlu gübre, petrol ürünleri, kauçuk, lastikler, plastik ürünler, kimyasal lifler ve ipliklerdir. Belarus Devlet Konsorsiyumu olan Belneftekhim bünyesinde 60'tan fazla petrol işleyen ve taşıyan, petrol ürünleri dağıtan işletmeler, kimya ve petrokimya işletmeleri ve Ar-Ge kuruluşları bulunmaktadır ve söz konusu ürünler 100'den fazla ülkeye ihraç edilmektedir. Belarus'ta mineral gübre ihraç eden en büyük işletmeler OJSC Belaruskali ve OJSC GrodnoAzot'tur. Belaruskali dünyanın önde gelen potasyumlu gübre üreticilerinden biridir. Belaruslu işletme, küresel potasyum üretim pazarının %16'sını oluşturmaktadır. OJSC Belshina, Avrupa'nın en büyük lastik üretim kuruluşudur. Belarus petrol ve diğer enerji kaynakları açısından fakir bir ülkedir. Petrol ve doğalgaz ithalatında kendi iç piyasasına yönelik alımlarında Rusya tarafından sübvansede edilmektedir. Belarus'un petrol rafineri endüstrisi OJSC Naftan (Novopolotsk) ve OJSC Mozyr Petrol Rafinerileri tarafından temsil edilmektedir.

-Belarus'un hafif sanayisi, toplam çalışan sayısı 80.000'i aşan yaklaşık 2.000 işletmeden oluşmaktadır. En büyük üreticiler ve ihracatçılar Orsha Keten Fabrikası, Kamvol, Mogotex, Baranovich Pamuk Üretim Birleşmesi (Blakit), Vitebsk Halı, Lenta, Svitanak, OAO Polesie, Conte Spa, Brest Stocking Mill, SP ZAO Milavitsa giyim firmaları ve OAO Slomin İplik Fabrikasıdır.

-Gıda endüstrisi oldukça gelişmiştir. Ülkede gıda güvenliğinin sağlanması ve yüksek kaliteli ürünlerin ihracatının teşvik edilmesi devletin en önemli görevleri arasında sayılmakta olup, bu sayede gıda sanayinde dünyanın önde gelen gıda üreticilerinden birisi olduğu görülmektedir. 2019 yılı verilerine göre dünyanın dördüncü en büyük yağsız süt tozu ihracatçısı, yedinci en büyük tereyağı ihracatçısı, dokuzuncu en büyük tam yağlı süt tozu ihracatçısı, onuncu en büyük peynir ve süzme peynir ihracatçısıdır. 2020 yılında Belarus'un tarım ürünleri ve gıda ihracatının ülkenin toplam ihracatındaki payı %19,9 olmuştur. Süt ve et endüstrileri en geniş ürün yelpazesini sunmakta olup, yaklaşık 1.000 et ürünü ve 1.500'ün üzerinde süt ürünü bulunmaktadır. Belgospishcheprom, 57 gıda üreticisini bünyesinde barındıran Belarus devlet gıda endüstrisi kuruluşudur. Yerli gıda endüstrisi, yüzlerce gıda ürünü üreten 20 alt endüstriden oluşmaktadır. Gıda endüstrisinde tutarlı bir ekonomik, teknolojik ve teknik politika uygular.

-Ağaç işleme Endüstrisi ülkedeki en stratejik sektörlerden birisidir. Belarus'ta ormanlar ülke topraklarının neredeyse %40'ını kaplamaktadır. Bunun sonucu olarak da hammadde rezervleri, ülkede ağaç işleme endüstrisinin kapsamlı gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bellesbumprom, Belarus'un kereste, ağaç işleme, kağıt hamuru ve kağıt endüstrisi sektöründeki 50 kadar üreticiyi koordine eden bir devlet kuruluşudur. Bellesbumprom ve ülkenin ormancılık sektörünün sanayi politikası, ülkenin kendi odun kaynaklarının rasyonel, yüksek verimli kullanımının sağlanması; hammaddeyi yurt içinde işleyerek katma değeri yüksek ürünler üretmektir. Üretilen ürünlerin neredeyse tamamı hem ithal ikameci hem de ihracata yönelik ürünlerdir.

-İnşaat malzemeleri ve yapıları sektörü, ulusal inşaat sektörünün tüm inşaat malzemelerine olan talebini karşılayabilecek geniş bir üretici kitlesi tarafından temsil edilmektedir. İnşaat mühendisliği işletmelerinin inşaat malzemeleri ve imalat bölümlerini yapan işletmeler, son birkaç yılda en son yabancı imalat teknolojilerinden yararlanarak radikal bir şekilde modernize edilmiştir. OAO Gomelglass enerji tasarruflu, güneşten koruyucu ve çok işlevli camlar üretmektedir. OAO Belgips geleneksel ürünlerin (alçıpan levhalar, dil ve oluklu levhalar, kuru yapı karışımları) üretimini artırmıştır. OAO Keramin ve OAO Beryozastroy materyal olarak geliştirilmiş fiziksel ve mekanik parametrelere sahip yeni tür seramik karolar üretmektedir.

Modernizasyon, ithal inşaat malzemelerinin ve yapılarının yerli olanlarla değiştirilmesine izin vermektedir. Şu anda inşaat malzemeleri sektörünün temel öncelikleri arasında, sektörün tam kapasiteyle çalışmasını sağlamak ve korumacı önlemlerin ana hedef pazarlar üzerindeki etkisinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yer almaktadır.

4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Diğer Bilgiler

Belarus İş Ortamı

Belarus'ta yabancı yatırımcılar, herhangi bir miktarda sermaye ile yatırım yapabilmektedirler. Devlet tarafından öncelik verilen bazı alanlarda ve bölgelerde karşılıklı yarar sağlayan işbirlikleri teşvik edilmektedir.

Belarus'ta yeni ve yüksek teknolojilere dayalı ihracat odaklı ve ithalatı ikame eden endüstrilerin yaratılması ve geliştirilmesine yatırım çekmek amacıyla Minsk dahil her bölgesel idari merkezde bir tane olmak üzere altı serbest ekonomik bölge bulunmaktadır. Bunlar:

FEZ «Brest» (1996), www.fez.brest.by,

FEZ «Gomel-Raton» (1998), www.gomelraton.com,

FEZ «Minsk» (1998), www.fezminsk.by,

FEZ «Vitebsk» (1999), www.fez-vitebsk.com,

FEZ «Mogilev» (2002), www.fezmogilev.by,

FEZ «Grodnoinvest» (2002), www.grodnoinvest.com.

Serbest Ekonomik Bölgelerde işletmelere özel elverişli koşullarda (kurumlar vergisi, emlak vergisi, arsa kirası, arazi değeri vergisi, gümrük vergileri, Çalışma ve oturma izni harçları vb. alanlarda muafiyetler) çalışma imkânı sağlamaktadır.

Ayrıca, küçük ve orta ölçekli kasabalar, kırsal alanlar, Yüksek Teknoloji Parkı, Great Stone Endüstri Parkı yatırımcılar için özel yasal rejimler sunmaktadır.

Yatırım konusunda özel avantajlar sunulan ithal ikameci mallar listesine <https://economy.gov.by/ru/importoz-ru/> linkinden ulaşılabilir.

Belarus'ta İşyeri Bulmak

Ofis kiralınması: Belarus'taki çoğu yabancı ve uluslararası şirket ofis alanı kiralamaktadır. Minsk, geniş bir ticari gayrimenkul yelpazesinin mevcut olduğu ticaret merkezidir, Bölgede oldukça uygun gayrimenkul kiralama seçenekleri bulunmaktadır. Son yıllarda Minsk'te çeşitli sınıflardan onlarca modern iş merkezi inşa edilmiştir. Minsk'te kiralık ofis fiyatları uygundur. İş merkezinin sınıfına bağlı olarak kira oranı (aylık/metrekare) 8 € ile 25 € arasında değişmektedir.

Belarus'ta gayrimenkul satın alınması: Belarus'ta emlak piyasası ile ilgili olarak yabancı vatandaşların akılda tutması gereken bazı noktalar vardır. Arsa satılık değil, sadece binalar

satılıktır. Gayrimenkul alımlarına uzun vadeli bir arsa kira sözleşmesi (en fazla 99 yıl) eşlik etmektedir. Araziler, Belarus Cumhuriyeti vatandaşları, Belarus Cumhuriyeti devlet dışı tüzel kişileri, yabancı milletler ve uluslararası kuruluşlara ait olabilir. Mevzuatta aksi belirtilmedikçe araziler yabancı vatandaşlar ve vatansız kişiler mülkiyetine akrabalarından miras yoluyla geçebilir.

İş ve Görgü Kuralları

İş toplantıları önceden planlanır ve dakiklik son derece önemlidir. Ciddi bir yüz ifadesi kişinin iş konusunda ilgisinin ciddiyetini yansıtır. Sürekli gülümsemek ciddiyetsizlik belirtisi olarak görülür. İş toplantıları düşük seviyede de olsa resmi olma eğilimindedir. Bu nedenle akıllıca giyinmek gerekmektedir. Belaruslu bir devlet yetkilisiyle yapılacak toplantı, iş adamlarıyla yapılacak toplantıdan daha resmi olacaktır. Belarus'ta yaşlılar kendilerini adlarını ve soyadlarını kullanarak tanıtacaklardır ve onlara hitap ederken ad ve soyadı beraber kullanmak hoş karşılanacaktır.

İş iletişimde yaygın olarak Rusça ve İngilizce kullanılmaktadır. Ancak, devlet kurumları ile yapılan görüşmelerde Rusça tercümana ihtiyaç vardır. Kartvizitin bir yüzünün Rusça olması faydalı olacaktır. Rusça bilinmiyorsa iyi bir yerel tercüman bulmak önemlidir.

Belarus'ta hiyerarşi çok önemlidir. Astların görüşleri alınır, ancak nihai karar her zaman üst yönetimin elindedir.

Pazarlık nadirdir. Karşılıklı güven sağlandıktan sonra maliyet pazarlığı yapılabilir. Kişisel ilişkiler çok önemlidir. Güvene dayalı bir ortaklık kurmak başarılı bir iş birlikteliği için çok önemlidir. İyi bir ürün ve uygun bir fiyat varsa başarılı olmak muhtemeldir. Ancak bu süreç diğer ülkelerden daha uzun sürebilir.

Görevlerin açıkça tanımlanmasına ve son teslim tarihlerinin belirlenmesine çok önem verilir. Programlamaya sıkı sıkıya uyulur ve iş sözleşmeleri genellikle belirtilen sürelerin aşılması halinde uygulanacak cezalara ilişkin bir madde içerir.

İş anlaşmazlıkları genellikle amacın tartışılması yoluyla çözülmeye çalışılır. Görüşmeler başarısızlıkla sonuçlandığında sorun mahkemede çözülür.

Devlet Kuruluşlarıyla Görüşmeler

Belarus hükümeti, devlet kuruluşlarını yabancı ortaklar ve yatırımcılar için daha erişilebilir hale getirmek için çalışmaktadır. Bir Belarus devlet görevlisiyle yapılacak görüşme, işadamlarıyla yapılan görüşmelerden daha resmi olacaktır. Karşılaştığınız yöneticinin seviyesi, kendi organizasyonunuzun durumuna bağlı olacaktır. Toplantı iyi gidiyorsa, daha üst düzey yöneticilerin getirilmesi yaygındır.

Belarus'ta kamunun ekonomi içerisindeki ağırlığı fazladır. Birçok ekonomik faaliyet kamuya ait kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Büyük tarım ve sanayi işletmelerinin çoğunluğu kamuya aittir. Bu nedenle Belarus'la iş yapacak işadamları devlet görevlileriyle çalışmak zorunda kalmaktadır. Devlet görevlilerinin kaygıları özel sektör çalışanlarına göre farklılık göstermektedir. Her şeyden önce her konunun mevzuata uygun olmasına azami önem

vermektedirler. Ayrıca bazen yavaş oldukları yönünde eleştiriler olsa da bunun nedeni devlet memurunun hata yapmaktan çekinmesidir.

Devlet görevlisi olmanın yanı sıra genellikle muhataplar konularına hakim bilgili ve eğitimli insanlar olduğundan, çok aceleci davranmaktan kaçınmak ve uzun süren incelemelere hazırlıklı olmak gerekmektedir. İşin önceden iyi planlanarak izinlerin alınması, projelerin onaylanması, maliyetin doğru hesaplanması büyük önem arz etmektedir. Devlet kurumlarıyla yapılan işler için genellikle bakandan bazen de başbakan hatta devlet başkanından son onay alındığı dikkate alınarak, işin yapılması sırasında ortaya çıkabilecek değişiklikler için onay alınmasının çok güç hatta bazı durumlarda imkansız olduğu hesaba katılmalı ve bu yüzden işe başlamadan önce tüm ihtimaller iyice gözden geçirilerek sözleşme imzalanmalıdır. Zira sözleşmede yer alıp gerçekleştirilemeyen taahhütlerin yaptırımları ağır olmaktadır.

Çalışma Hayatında Belarus Kadınları

Kadınların %66,2'si çalışmaktadır. Belarus'ta yüksek oranda kariyer sahibi kadın bulunmakta olup, eğitim, tıp ve giyim sektörlerinde daha baskın durumdadırlar. İşgücünün hizmet sektöründe %62,5'i; üretim sektöründe %37,3'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Türkiye ile Belarus arasında karşılıklı seyahatlerde vize uygulaması 1 Haziran 2014 tarihinde kaldırılmıştır. Bu çerçevede, diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamilleri Belarus'a yapacakları seyahatlerinde, ikamet süreleri giriş yaptıkları tarihten itibaren 30 (otuz) günü aşmamak kaydıyla, vizeden muaftırlar. Vatandaşlarımızın Belarus'taki toplam ikamet süreleri ülkeye ilk giriş tarihinden itibaren bir takvim yılı içerisinde 90 (doksan) günü aşmamalıdır.

Çalışma (araçların veya uçakların uluslararası mal ve yolcu taşımacılığı yapan mürettebatı hariç), okuma, eğitim, bilimsel faaliyet, ailenin biraraya gelmesi amacıyla seyahat eden veya 30 (otuz) günü aşan süreyle Belarus'ta ikamet edecek olan vatandaşlarımız yola çıkmadan önce Belarus'un Ankara Büyükelçiliği veya İstanbul Başkonsolosluğundan vize almaları gerekmektedir.

Vize muafiyetinin yukarıda belirtilen süresi, malların ve yolcuların uluslararası taşımacılığını yapan araçların personeli, tren, kamyon, otobüslerin sürücüleri ile sivil uçak mürettebatı için de geçerlidir.

Belarus'a giriş yapacak vatandaşlarımızın pasaport geçerlilik süresi, Belarus'tan çıkış tarihinden itibaren en az 3 ay olmalıdır.

Belarus'a giriş veya çıkış yapan yabancıların, beraberinde getirdikleri döviz miktarının 10.000 (on bin) ABD Dolarının üzerinde olması halinde gümrük kapılarında "kırmızı hatta" girmeleri ve bu meblağı bildirmeleri gerekmektedir. 10.000 ABD Dolarını aşan meblağlardaki dövizlerin bildirimde bulunulmaksızın Belarus'a giriş veya çıkış yapan yabancıların üzerinde tespit edilmesi halinde dövizle Belarus yetkililerince el konulmakta ve ilgili kişiler hakkında kamu davası açılmaktadır.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Resmi tatillere dair güncel bilgiler <https://www.calendar.by/> adresinden temin edilebilir.

Tüm ofislerin kapalı olduğu ulusal tatiller:

1-2 Ocak: Yeni Yıl

7 Ocak: Ortodoks Noeli

8 Mart: Kadınlar Günü

1 Mayıs: İşçi Bayramı

9 Mayıs: Zafer Bayramı

3 Temmuz: Bağımsızlık Günü

7 Kasım: Ekim Devrimi Günü

25 Aralık: Katolik Noeli

Mesai Saatleri: Belarus'ta standart çalışma süresi haftada 40 saattir ve çoğu çalışan haftada 5 gün, günde 8 saat çalışmaktadır. Tipik bir iş günü sabah 9:00'da başlar ve akşam 18:00'de sona erer.

Yerel Saat

Belarus'ta yaz-kış saat değişmeksizin GMT+3 zaman dilimi saati kullanılır. Saat Türkiye ile aynıdır.

5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler

Şirket Türleri

Belarus'ta yabancı yatırımcılar, "Temsilcilik Ofisi (Representative Office)" yada "Kalıcı Kuruluş (Permanent Establishment)" açabilmekte, Belarus vatandaşı bir ortakla ya da tek başına "Tüzel Kişilik (legal entity)" oluşturabilmekte, hatta yüzde yüz yabancı yatırımcı da olabilmektedir. Kuruluş işlemleri 1-2 haftada sonuçlandırılmaktadır.

"Temsilcilik Ofisi (Representative Office)" 'nin ticari faaliyet yapmalarına, fatura kesmelerine izin verilmemektedir. Genellikle pazarı araştırmak, müşterilerle yakın ilişkiler kurmak için açılmaktadır.

"Kalıcı Kuruluş (Permanent Establishment)" adında kullanılan kelimenin aksine belirli bir proje için kurulmuş süreli şirket tipidir. Özellikle bir projenin yapılması, kurulması gibi hem işleri hem de hizmetleri içeren projeler için kurulabilmektedir. Şirketin Belarus'ta elde edilen karları Belarus'ta vergilendirilmektedir.

"Tüzel Kişilik (legal entity)" yerel şirketlerle aynı mevzuata ve haklara sahip bütün ticari ve ekonomik faaliyetleri yapabilecek sınırsız süreyle kurulmuş şirket tipidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta yabancı şirketlerin Belarus'ta şube açma izinlerinin olmamasıdır. Bu nedenle yabancı yatırımcılar tarafından en çok tercih edilen bir tüzel kişilik şekli belirleyip şirket kurmaktır.

Belarus Cumhuriyeti'ndeki en yaygın tüzel kişilik biçimleri şunlardır:

Şahıs Şirketi - ЧУП (частное унитарное предприятие): Tek ortaklı olan, payları ve mevduatları bölünemeyen bu tür ticari işletme, herhangi bir ülke vatandaşı gerçek kişi tarafından kurulabilmektedir. Şirketin kayıtlı olduğu veya olacağı hukuki adresi diğer şirket tiplerinden farklı olarak ofis adresinin yanı sıra ikamet edilen adres ya da özel mülk adresi olarak da gösterilebilir.

Limited Şirket - ООО (Общество с Ограниченной ответственностью): Şirket tek bir gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabileceği gibi 50'ye kadar hissedarı olabilir. Ortaklarının sorumluluğu, koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olan şirketlerdir. Kuruluş oranı olarak en fazla tercih edilen şirket tipidir. Şirket, Belarus Cumhuriyeti yasalarına uygun tüm iş alanlarında faaliyet gösterebilir.

Ek Sorumlu Limited Şirket - ОДО (Общество с дополнительной ответственностью): Şirket ortakları, şirket ana sözleşmesinde belirledikleri oranda kendi mal varlıkları ile sorumluluk taşırlar. Şirket ortaklarının taşıyacağı ek sorumluluk 50 taban miktarın (базовая величина) altında olamaz. Şirketin borçlanması veya iflası halinde, şirket ortaklarından birinin payına düşen borcunu ödeyememesi ve yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunda, diğer ortaklar kanunen borcu ve sorumluluğu üzerlerine alırlar. Şirket ortaklarının taşıdığı ek sorumluluk haricinde, şirketin tüm özellikleri limited şirketlerle aynıdır.

Anonim Şirketler – АО (Акционерные Общества):

Sermaye şirketi olmanın tüm özelliklerini taşıyan, büyük hedefleri gerçekleştirmek için kurulan, her türlü ekonomik faaliyette bulunabilen, kurullarla çoğunluk esasına göre yönetilen, menkul kıymet (hisse senedi) çıkartabilen şirketlerdir.

Bir unvana sahip, sermayesi belirli paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mal varlığı ile ortaklarının sorumluluğu taahhüt etmiş oldukları sermaye payı ile sınırlı bulunan şirketlerdir. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de anonim şirkette ortak olması mümkündür.

Belarus'ta halka açık ve kapalı olmak üzere 2 türde anonim şirket tipi bulunmaktadır.

- Açık anonim şirket (ОАО) (herhangi bir kişi şirketin hisselerini satın alabilir.)
- Kapalı anonim şirket (ЗАО) (hissedarların sayısının 50'yi aşmaması gerekmektedir.).

Şirket Kurma Prosedürü

Şahıs şirketleri, limited şirketler ve ek sorumlu limited şirketler, kayıtlı sermayenin %100'ünü 12 ay içinde bir araya getirmek zorundadır. Bu şirketler için kayıtlı sermayenin asgari büyüklüğü kanunda belirtilmemiştir. Anonim şirketler için kayıtlı sermayenin asgari büyüklüğü 400 baz tutar, kapalı şirketler için ise 100 baz tutardır. 1 Ocak 2021'den itibaren 1 baz tutar 29 Br'ye eşittir.

Belarus'ta tüzel kişilik nasıl kurulur?

Bir tüzel kişiliği kaydettirmek için yapılması gerekenler:

1-Yasal bir forma karar verilir. Belarus'ta daha çok şahıs şirketi ve limited şirket kurulmaktadır. Geçici bir süre için Minsk'te şahıs şirketi kuruluşu durdurulmuştur. Limited şirket tek kişi ile de kurulabildiğinden mevcut durumda en çok tercih edilen şirket türüdür.

2-İşletme adına karar verilir ve şirket adı onayı alınır. Bu prosedür ücretsiz olarak yapılır ve şirketin devlet tescilinden önce gerçekleştirilir. Şirketin adının onaylanması için, başvuru sahibinin <https://egr.gov.by/egrn/index.jsp?language=en> linkinde (USR web sitesi) listelenen herhangi bir kayıt yetkilisine başvurması gerekir.

İşletme adının uygunluğu <https://egr.gov.by/egrn/index.jsp?content=findname> linkinden kontrol edilebilir.

İsim kaydına ilişkin belgeler kayıt yetkilisine şahsen, posta yoluyla veya USR web sitesi aracılığıyla e-posta yoluyla gönderilebilir. Şahsen başvuru için başvuru formu USR web sitesinden indirilebilir.

3-Yasal adres belirlenir.

4- Şirket ana sözleşmesi hazırlanır.

5-Devlet kaydı için yerel kayıt makamları sunmak üzere belgeler hazırlanır. Şirketin devlet tescili için ya kayıt makamına şahsen başvuru yapılır ya da belgelerin USR web sitesi üzerinden veya noter aracılığıyla elektronik ortamda gönderilir. Başvuru formu şablonu USR web sitesinden indirilebilir.

Yeni bir tüzel kişiliğin kurucusu yabancı bir kuruluş ise, kurulduğu ülkenin ticaret sicilinden yasallaştırılmış bir alıntı veya yabancı bir devletin yerel yönetim makamından yasal statüye ilişkin eşdeğer bir kanıtın sunulması gerekir.

Yeni tüzel kişiliğin kurucusunun yabancı bir kişi olması halinde, pasaportunun Belarusça veya Rusça tercümesi ile birlikte bir kopyasını da ibraz etmeleri gerekmektedir (tercümanın imzası noter tasdikli olacaktır).

Devlet kaydı için başvuru, tüzel kişiliğin kurucuları tarafından imzalanmalıdır. Bunların üçten fazla olması durumunda, tüzel kişilik kurma kararında belirtmek üzere kuruculardan birine dilekçeyi imzalama yetkisi verilmesine izin verilir.

Devlet tescili için belge sunarken, başvuru sahiplerinin, gerçek veya tüzel kişi adına hareket etmeleri halinde kimlik belgelerini ve yetkilerini kanıtlayan belgeleri (vekaletname, kurucular genel kurul tutanağı) ibraz etmeleri gerekmektedir. Bir kişinin yabancı bir tüzel kişi adına hareket etmesi durumunda noter tasdikli vekaletname gereklidir.

Kayıt belgeleri yerel kayıt organına (Bölgesel Yürütme Komitelerinin ve Minsk Şehri Yürütme Komitesinin Ana Adalet Müdürlüklerine) sunulacaktır.

Yeni bir ticari varlığın devlet tescili ile ilgili bilgilerin Birleşik Devlet Siciline girilmesinden sonraki beş iş günü içinde, başvuru sahibine (noter), yeni ticari işletmenin ilgili devlet kurumlarına kayıtlı olduğunu doğrulayan bir belge verilecektir.

Başvurunun reddedilmesi halinde, başvuru sahibine (noter) ret gerekçelerini açıklayan ilgili bildirim gönderilecektir.

Noter aracılığıyla çalışmanın avantajları:

- Başvuru sahibinin ikamet ettiği yere (tüzel kişiliğin yeri) bakılmaksızın herhangi bir notere başvuru yapılabilir.

-Noter ücreti, başvuru sahibinin kayıt makamıyla bizzat iletişime geçmesi halinde ödemek zorunda olduğu devlet vergisinden daha düşüktür.

- Başvuru sahibinin elektronik imza anahtarı almasına gerek yoktur.

- Tescil yetkililerinden daha fazla noter bulunmaktadır.

Sigorta

Belarus Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 25.08.2006 tarihli 534 sayılı "Mal (iş, hizmet) ihracatının geliştirilmesinin teşviki hakkında" Kararnamesi uyarınca, dış ticaret işlemlerinin siyasi ve ticari risklere karşı finansmanı ve sigortalanması için bir dizi mekanizmayı içeren, dış ticaret işlemlerinin siyasi ve ticari risklere karşı finansmanı ve sigortalanması için ulusal sistem kurulmuştur.

Kararname, Belarus Eximgarant'ına devlet desteğiyle ihracat kredi sigortası sağlama konusunda münhasır hak tanımaktadır.

İhracatı teşvik sisteminin kurulmasıyla Belaruslu işletmelerin, sadece ürün kalitesi açısından değil, aynı zamanda satış koşulları açısından da dış pazarlarda rekabet güçlerini garanti altına alan uluslararası ticarete kullanılan ilerici finansal araçlara erişimi sağlamıştır.

Diğer taraftan, Belarus'un devlete ait sigorta şirketi Belgosstrakh sigortacılık alanında pazarın büyük bir kısmına hakimdir. Belarus Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından kurulmuştur. Son yıllarda, Belgosstrakh'ın ulusal sigorta pazarındaki payı yüzde 50'yi aşmıştır.